

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 6, Issue 4, December 2018, p. 197-204

Received	Reviewed	Published	Doi Number
19.11.2018	01.12.2018	30.12.2018	10.18298/ijlet.3206

Commercial Metaphors in Yunus Emre's Poetry

*Funda TOPRAK*¹

ABSTRACT

Yunus Emre, one of those poets that used the Turkish Language on the simplest and the most fluid way, had adorned his rich poetry world with images and metaphors. His poems can be considered two, or perhaps, three-stage. He could explain the same thought, through his one beyit/verse, to the different readers. On this way, he had used methapors. As known, the methapor is to use analogy when we want to liken or compare any sense or thought with something else. In term of method, beyond a simple likening, it explains the relations between "alike", "similar" and "context" by the way of "target" and "domain". Yunus Emre has depp thoughts which he explaine them by the simple methapors. These simple methapors form the the exterior face of his poetry, meanwhile, there are a deep and systematic perception of the Sufism. The methapor world in Yunus's poetry is so rich that we can't find any beyit/verse without methapor. Thus, to study his poems in term of all methapors he used, is another wide subject. In this study, we deal with the commercial methapors in his Diwan and we concentrate on the reasons of his use those methapors. It can be said that Yunus Emre, as a sūfi poet, had chosen for himself the Holy Koran, in term of method. Because Allah, adress in the Koran to his all subjects with the simple methapors in order to be understood. For example, He denots "the eden" by "garden; "the hell" by "fire" and "the sinners" by "who sold the hereafter". There are also in the Koran many methapors about commerce. Thus, Yunus Emre was influenced by the Koran which he took it as his guide and, almost, used the same methapors in his poetry. Indeed, his poems, besides this similarity in term of method, are only to chant teh verses of Allah by his private way, adding poetic style. He uses all of methapores successfully and in a unique style when he cites a lot of methapores such as seller, store, market, the merchant who bankrupted; also when he compares eden with hell, hereafter with this world and sin with divine reward.

Key Words: Yunus Emre, Metaphor, Commercial Metaphors.

Yunus Emre'de Ticaret İle İlgili Metaforlar²

ÖZET

13. Yüzyılın Türkçeyi en güzel, en sade ve en akıcı kullanan şairlerinden olan Yunus Emre, zengin şiir dünyasını imge ve metaforlarla süslemiştir. Onun şiirleri iki belki üç katmanlı olarak düşünülebilir. Çünkü o aslında, tek bir beyitiyle, farklı okuyucu kitlelerine aynı düşüncüyü anlatmayı başarabilmiştir. Bunu yaparken metaforlara başvurmuştur. Bilindiği gibi metafor "bir duygu ve düşüncüyü" fiziksel dünyada sıklıkla kullanılan başka bir şeyle benzetme yönünü kullanarak yapılan bir zihinsel sürecin dildeki yansımasıdır. Metot olarak basit bir benzetmenin ötesinde, benzeyen ile benzetilen ve anlatılmak istenen arasındaki üçlü ilişkiyi hedef ve kaynak üzerinden açıklar. Yunus Emre'nin basit metaforlarla anlattığı derin düşünceleri vardır. Basit metaforlar, onun şiirinin yüzey katmanını oluştururken bu metaforların altında derin ve sistemli bir tasavvuf anlayışı görülmektedir. Yunus Emre'nin şiirlerinde metafor dünyası öylesine zengindir ki neredeyse metafor kullanmadığı tek beyiti yok gibidir. Onun şiirini, metaforlar kullandığı tüm metaforlar açısından incelemek ayrı ve daha kapsamlı bir çalışmanın konusudur. Ancak bu çalışmada Yunus Emre'nin Divanı'nda ticaretle ilgili metaforlara değinilmiş ve bu konuyla ilgili metaforları kullanmasının sebepleri üzerinde durulmuştur. Yunus Emre'nin sufi bir şair olarak yöntem açısından kendisine Kur'an-ı Kerim'i seçtiği söylenebilir. Çünkü Allah, Kur'an-ı Kerim de herkesin anlayabilmesi için basit metaforlarla kullarına seslenmektedir. Örneğin cehennem'i ateş, cenne'ti bahçe, günahkarları ahireti satan metaforlarıyla verir. Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette ticaretle ilgili metaforlara başvurulmuştur. İşte Yunus Emre de kendisine rehber edindiği kutsal kitabından esinlenmiş, hemen hemen aynı metaforları şiirlerinde kullanmıştır. Aslında onun şiirleri metot olarak bu benzerliğin yanında Allah'ın ayetlerinin kendi dilince, şair üslubunu da katarak terennüm etmesinden başka bir şey değildir. Satıcı, dükkan, pazar, iflas eden tüccar gibi pek çok metaforu bu dünya ve öbür dünyayı, günahı ve sevabı, cenneti ve cehennemi karşılaştırırken şiirsel bir üslup ve eşsiz bir söyleyiş kolaylığı ile kullanır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Metafor, Ticaret Metaforları.

¹ Unvan, Üniversite/Kurum, E-posta.

² Bu çalışma Eskişehir Osmangazi Üniversitesince düzenlenen Dünya Dili Türkçe Uluslararası Sempozyumunda Sözlü Bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş biçimidir.

1. Giriş

13. yüzyılın en büyük şairlerinden biridir Yunus Emre. T.S Elliot “gerçek şiirin çözümlenmeden mesajını iletebilmesi bir ölçüdür” yorumuyla verdiği gerçek şiir tanımı Yunus Emre için de söylenebilir. Onun şiirini çok katmanlı bir yapıyla incelemek mümkündür. İlk katmanda herkesin kolaylıkla anlayabileceği günlük hayata ait örneklerle mesaj verilebilirken bazı beyitleri açıklamak için kitaplar yazılabilir çünkü şiirinin arkasında güçlü bir felsefe ve düşünce gücü yatar. Lirikmin en temel özelliklerinden olan içtenlik, konuşulan dilin şiire taşıyan rahat söyleyiş, güçlü anlatım ve özdeyişler onun şiirinin ayrıntı özellikleri sayılabilir.

Faruk Kadri Timurtaş Yunus Emre'nin diliyle ilgili şu yorumları yapar:

“Eski Anadolu Türkçesi denilen bu devrenin en büyük temsilcilerinden olan şairimiz,

dilimizi son derece güzel kullanıp işleyen, geliştiren büyük bir sanatkârdır. Dili eşsiz bir kudret ve hünerle kullanan Yunus'un şiirlerinde Türkçe en güzel şeklini almıştır. Dilimizin milli sesini, milli çehresini ve dehasını o devirde en iyi aksettiren sanatkâr Yunus Emre'dir. Onun dili en güzel, en halis Türkçedir. Yunus halkın dilini en canlı, en ışıklı ve en sıcak şekilde kullanmıştır. Türkçenin bir edebiyat ve kültür dili olmasında Yunus'un hizmeti son derece büyüktür. Bu dil, İslami Türk medeniyetinin o devirde taşıdığı bütün zenginliği içine alan ve aksettiren milli bir dildir. Türk halkının bütün duygu, heyecan ve düşüncelerini, bütün iç zenginliğini en iyi şekilde verebildiği için de son derece samimi ve bizdendir. Yunus sâde bir dil kullandığından halk, O'nu yüzyıllar boyunca severek okumuştur, bugün de severek okumaktadır. Türk milleti Yunus'ta kendi öz dilini ve kendi iç dünyasını bulmaktadır” (Timurtaş, 1989: III).

Grekçe birleşik bir sözcük olan metafor *meta* “öte”ve *pherin* “taşımak” sözlerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Yani bir şeyi daha öteye taşımak, daha farklı anlatmak anlamına gelmektedir. İnsanlığın doğuşu kadar eski bir kavram olduğu düşünülebilir çünkü insan düşüncelerini daha farklı anlatabilmenin ilgi çekebilmenin, merak uyandırabilmenin yollarını daima aramıştır. Doğu edebiyatlarında “mecaz” terimiyle açıklanan bu durum batıda “metafor” terimiyle ele alınmakla birlikte tamamen aynı şeyi de ifade etmez. 1980 yılında George Lakoff ve Mark Johnson tarafından yazılan 2005 yılında dilimize çevrilen Metaforlar, Hayat, Anlam ve Dil adlı eserle bilim dünyasında sistematik olarak pek çok çalışmaya da yeni bir yön verilmiştir. Lakoff ve Johnson'a göre metafor sözcüklerin değil kavramların niteliğini ön plana çıkaran zihinsel bir süreçtir. Onlar metaforları *kavramsal metaforlar*, *yönelim metaforları* ve *varlık metaforları* olmak üzere üçe ayırmaktadırlar. Yönelim metaforları soyut dünyayı algılamak, yorumlamak için insanın yön duygusundan yararlanması ile ilgilidir. Aşağı-yukarı, içeri-dışarı, sağ-sol, ön-arka vb. yönleri kullanarak soyut durumları anlatan simgesel zihnin bir yönünü kullanılır. Örneğin *sol yanumdaki sızı* diyen biri aslında aşk acısını anlatmak istemekte kalbe gönderme yapmaktadır. Fiziksel olmayan bir varlığı fiziksel bir varlık ya da madde, töz (substance) olarak gösteren metaforlar ise *ontolojik metaforlardır*. *Zihnin dolu* olduğunu söyleyen kişi ontolojik bir metafor kullanarak onu somut bir nesnenin dolu olmasına benzetmektedir.

Metafor klasik görüşte bir söz sanatı, modern görüşte kavramsal sistemin bir parçası olarak, dilin ve düşüncenin vazgeçilmez esasıdır. Metafor bir dildeki nesne isimlerinin anlam yönünden genişleyerek, esas anlamına yakın ya da bazı özellikleri yönünden bir benzerlik mevcut olan diğer bir nesneyi ifade etmek için kullanılan durumlarda ortaya çıkar. Bir başka deyişle sözcüğün kendi anlamı dışında kullanılması, gerçek anlam ile kastedilen yeni anlam arasında çağrışımın bulunması metaforu yaratır (Kemal Yunusoğlu 2003:4)

Kavramsal metaforlar, kaynak kavram alanı (source domain) ve hedef kavram alanı (target domain) olmak üzere iki kavram alanından oluşur. Diğer bir kavramsal alanı anlamak için deyimleri alıp kullandığımız alana *kaynak alan*, anlaşılmayı sağlayan alana ise *hedef alan* denilmektedir. Somut ve fiziksel kavramlar dil mantığında kaynak, soyut kavramlar ise hedeftir. Köken kavram alanından getirilenler hedef alanla eşleştikçe hedef alanla ilgili bilgiler artar ve genişler. Metaforlarda *tek yönlülük prensibi* denilen bir prensip söz konusudur. Yani hedef ve kaynak alanlar yer değiştiremezler. Metaforik süreç somuttan soyuta doğru gider, yön değişmez. Metaforlar hayal dünyamızda belirsiz kavramlar yerine belirli ve anlaşılabilir kavramları yerleştirdikleri için öğrenme ve öğretme sürecinde çok önemli bir yere sahiptir. Soyut ve karmaşık konuları benzerlikleri dikkate alarak somutlaştıran metaforları şairler, yazarlar, öğreticiler sıkça kullanırlar. Kutsal kitaplarda da temel anlatım yollarında biri olarak sıkça metaforları görebiliriz.

Metaforlar içinde doğdukları kültürün ve dilin birer aynası durumundadırlar. Bir kültür için geçerli olan metafor diğeri için geçerli olmayabilir. Mağfiret Kemal bu konuda şu örneği vermektedir. “İng. Things are looking up (Lakoff-Johnson 1980: 16) metaforuna bakalım. Türk düşüncesi karışık, kötü durumun iyileşmeye başlamasını bir İngiliz gibi algılamıyor. İngilizcede İYİ OLAN YUKARIDA yönelim metaforu temeline dayandırılan *Things are looking up* ifadesinin Türkçedeki karşılığı “*İşler düzeliyor*” şeklindedir. Türkçede, işler için kullanılan “düzelmek” bir varlık metaforu olan İŞLER ŞEYDİR/NESNEDİR temel metaforunu ortaya koymaktadır. İşler gibi soyut bir kavram, zihinde yamuğu, eğrisi olan somut bir şey gibi algılanmakta. Karışıklığın giderilmesi bir Türk için işlerin düz olması (düzleşmesi, eğri veya yamukluktan düzgün, düz hale gelmesi) dir. İngilizler ise “(aşağıya inmiş olan) işlerin yukarıya doğru bakması (hareketi)” ile ifade etmektedir” (Kemal Yunusoğlu 2015:1639)

İnsanlık kadar eski bir kavram olan değiş tokuş ve dolayısıyla ticaret, soyut durumları anlatırken kullanılan en eski metaforları da barındırır. Kur’an-ı Kerim’de de sık sık bu metafora başvurulmuştur. Hatta Tevbe Suresi 111. Ayette Allah-ı Te’ala’nın cennet karşılığı kullarını satın aldığı söylenmektedir. “Allah, mü’minlerden mallarını ve canlarını, cennet karşılığında satın almıştı”. Yine Kur’an-ı Kerim’de ahiret karşılığında dünya hayatını satın alanlar benzetmesiyle günahkarlar ifade edilmektedir. (Bakara Suresi 86)

Kur’an-ı Kerim’de de geçen ticaret ile ilgili metaforlar şairler için ilham kaynağı olmuştur. Özellikle sufi şairler için Allah yolundan uzaklaşma günaha sapma düşüncesi dünya hayatını ahirete değişme, alım satım metaforuyla sık sık dile getirilmektedir. Yunus Emre’nin şiirleri pekçok açıdan incelenmiştir. Yunus’un şiirlerinde ticaret ile metaforlar da önemli bir yekun tutmaktadır. Bu çalışmada bu metaforlar ortaya konmaya çalışılacak Kur’an-ı Kerim’deki benzerleri ile karşılaştırarak verilecektir. “Ey İman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak ticareti size göstereyim mi?” (Saff Suresi 10) ayetinde ifadesini bulan ticaret kavramı aslında metaforik bir kavramdır. Yunus Emre de tam da bu noktadan bakmaktadır hayata, dünyaya ve ölümden sonrasına..

Dünya----- > /Pazar yeridir/ Dükkandır Metaforu

Aşağıdaki şiirinde Yunus Emre, dünyayı, sahibinin Allah olduğu bir dükkân metaforuyla verir. Bu dükkâna gelenler zarar ziyan hesabını iyi yapmalıdırlar.

Bu dünya bir bāzārdur suretler olmuş dükkân

Bu dükkâna girüben oldur satan bu kanı (Tatçı:394)

“Bu dünya bir pazardır, suretler bu pazarın dükkanı olmuşlardır, bu dükkana girip bu cevheri satan O’dur”

Aşkı istemek-----> canını ateşe atmak metaforu

Bu pazar yerinde aşkıya müşteri olmak gerekmektedir Yunus’a göre. Ticarete neyin değerli olduğunu bilmek alış verişte kazancı sağlar. Ancak bu zor bir iştir, canı ateşe atmak gibi değerlendirilmektedir.

Her kim ışka irişe ışk anunla barışa

Kim ‘ışka müşteriye cânına od urmuştır (Tatçı:85)

“Aşka ulaşan ve onunla barışan aşka müşteri olan her insan canına ateş düşürmüştür.”

Yunus Emre’deki bu metaforların benzerleri Kur’an-ı Kerim’de de geçmektedir. Bu bağlamda Yunus’un kendisine Kur’an-ı Kerim’i örnek aldığını söylemek yanlış olmaz.

“Onlar, doğru yol karşılığında sapıklığı, mağfiret karşılığında azabı satın almış kimselerdir. Ateşe ne kadar da dayanıklı olmuş!” (Bakara Suresi, 175)

Yukarıda verilen ayette de ateşe vurgu yapılmakta, mağfiret karşılığında azabı satın alan insan metaforu yer almaktadır.

Yunus Emre’de görülen dükkan sahibi metaforunun benzerini Tevbe Suresi’nde buluruz. Yine Kur’an-ı Kerim’de kıyamet günü kayırmanın geçerli olmadığı bir pazar yerine benzetilir.

“Allah, mü’minlerden mallarını ve canlarını, cennet karşılığında satın almıştır. Çünkü onlar, Allah yolunda savaşmışlar, öldürürler ve öldürülürler”(Tevbe Suresi111)

Bir niceler kayurur bunca izar kaldı dir

Viren oldur alan ol sormaz nedür ziyarı (Tatçı:394)

“Pek çoğunu geri çevirir onlar (bu dükkanda) malım kaldı derler.(Oysa) Malı veren de alan da O’dur, zararın nedir diye sormaz”

Aşağıdaki iki beyitte de yine Pazar yeri metaforunu kullanmaktadır Yunus Emre.

Bu dünyanın meseli bir ulu şāra benzer

Velî bizüm ömrümüz bir tîz bāzāra benzer (Tatçı:86)

“Bu dünya bir büyük şehre benzer ancak bizim bu dünyadaki ömrümüz çabucak kurulup kaldırılan bir Pazar yerine benzer”

Girçek āşık ol ola cān virmege ol ive

Dostla bāzār için niçe bin başdan geçer (Tatçı:88)

“Gerçek aşık odur ki canını vermek için acele eder, dostla pazarda bulunmak için pek çok kez başından vazgeçmiştir”

Kıyamet----->Pazar yeridir metaforu

Pazar yeri metaforu Yunus Emre’nin şiirinde kıyamet günü için de kullanılmaktadır. Gürültüsü, kalabalığı ve tartışıyla bir Pazar yerinin durumu Kıyamet Günü’nü hatırlatmaktadır.

Ol kıyamet bāzārında herbir kula baş kayısı

Yûnus sen aşıklarınla hiç görmeyesin kıyamet (Tatçı:33)

“O, kıyamet denilen pazarında her bir kula baş olacak nerededir, Yunus sen diğer aşıklarınla beraber kıyamet görmeyesin,

“Kıyamet-Pazar benzetmesi yapılan bu beyitte Yunus, aşıklarınla birlikte hiç kıyamet görmeyeceğini söyler. Bu ifade, Yunus’un kıyameti inkar ettiği anlamına gelmez. Bilakis bu beyitte, kıyamet mefhumuna ledünnî bir mânâ yüklenmiştir. Dünyada alış-verişini yapanlar, kıyamet pazarında yapılacak olan alış verişle uğraşmazlar” (Tatçı 1990 (I):129)

Yunus Emre’nin yukarıdaki beyitindeki metafor da aynen Kur’an-ı Kerim’de iki ayette geçmektedir. Kıyamet, dostluk, kayırmanın bulunmadığı bir Pazar yeri metaforuyla verilir. Burada Yunus Emre’nin bu ayetlere gönderme yaptığını söyleyebiliriz.

Ey iman edenler! Kendisinde artık hiçbir alış-veriş, dostluk ve kayırma bulunmayan gün (kıyamet) gelmeden önce, size verdiğimiz rızıktan hayır yolunda harcayın. Gerçekleri inkâr edenler elbette zâlimlerdir” (Bakara Suresi, 254)

“Toplanma günü için sizi bir araya getireceği zaman; işte o, kayıp ve kazancın (kime ait olduğunun) ortaya çıkacağı zamandır” (Teğabun Suresi, 9)

Yaşam -----→Para kesesi metaforu

Aşağıdaki beyitte yaşam, her nefesle tükenen bir para kesesine benzetilmekte kesenin yarısı tükendiğinde artık onu bitmiş saymak gerektiğini söyleyen Yunus Emre aslında yaşamın her anının ibadet, ta’at ve imanlı bir kullukla geçirilmesi gerektiğine olan inancını vurgular. Burada yaşam, çabucak tükenen para kesesi metaforu görülmektedir.

Her gâh ki nefes gelür ol kisenden eksilür

Çün kise ortalandı sen anı düketdün tut (Tatçı:34)

“Aldığın her nefes kesenden eksilmektedir, kesenin yarısını tükettin, sen onu tutmalısın”

Aşk yolcusu-----→bezirgan “tüccar” dır Metaforu

Allah aşkıyla yola çıkan sufi kendisini ticaret için yola çıkan bezirgana benzetir. Tüccar, yola çıktığında eğer gideceği yol uzaksa bütün kârını yol masrafları için tüketir ve zarar eder. Tüccarlar uzak yerlerle bu yüzden ticarete girmezler. Yunus Emre aşağıdaki iki beyitinde Allah’ı bulmak için çıkılan yolu, meşekkatlerinden dolayı tüccarların uzak yola gitmemesine benzetir. Birçokları bu yolda zarar etmişlerdir, aşıklık yolu özenilip gelinecek bir yol değildir, Yunus’un malı elindedir, satacak malı yoktur amacı kâr ya da zarar olmamıştır.

Yûnus’ı aşık diyüben zinhar özenüp gelmenüz

Çok bezirgân ziyan ider varıcağız irak çava (Tatçı:19)

“Yunus’a aşık diyerek asla özenip gelmeyiniz, uzak yola çıkan pekçok tüccar vardığında zarar etmiş olur”

Irak yola bāzīrgānlar assı itmege giderler

Çün gevher elümde durur di ayrık ne bāzārum var (Tatçı:59)

“Tüccarlar uzak yola kazanç sağlamaya giderler, benim cevher elimdedir, başka pazara ne ihtiyacım olabilir?”

Aşka müşteri olan----->canını ateşe atar metaforu

Her kim ışka irişe ışk anunla barışa

Kim ‘ışka müşteriye cānına od urmuştır (Tatçı:85)

“Aşka ulaşan herkes aşkla barışır, aşka müşteri olan kişiler canlarına ateş vurmuşlardır (ateşle canlarını tutuşturmuşlardır)

Çünkü olısar yiri tar kazançlı kazancı kadar

Mü’minlere geldi haber aşıklar dīdār göriser (Tatçı:81)

“Mümin olanlara aşğın sevgilisini göreceği haberi geldi, kazançlı kişi kazancı kadar yeri dar olacaktır”??

Pazarlığı bozanlar----->azap göreceklendir metaforu

“Allah’a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir bedelle satanlara gelince, işte onların âhirette hiç nasipleri yoktur. Kıyamet günü Allah onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temize çıkarmayacaktır. Onlar için elem veren bir azap vardır.” (Al-i İmran Suresi,37)

Al-i İmran Suresi 37. Ayetinde verilen ana fikrin benzerini Yunus Emre’de buluruz. Allah’a verdikleri kulluk sözünü bozanlar, onun yolundan ayrılanlar bir pul için pazarlık ettikleri ürünü almayan, pazarlığı bozan müşterilere benzetilir. Bu Pazar yeri artık kapanmış, ölüm vakti gelmiştir. Artık kefeni giyip asıl mekana gitme zamanıdır. Elleri boş pazardan geri dönmektedir.

Eyler idi satu bazār bir pul için girü bozar

Olmış bu dünyadan bizar yensüz gönlek geydi gider (Tatçı:102)

“Bir pul için pazarlık ettiği pazarlığı bozabilir, bu dünyadan bezmiştir kolsuz gömleği (kefeni) giymiş gitmektedir”

Metaforun benzerini kötü sarraf metaforunda da işlemektedir Yunus Emre.

Kötü sarraf----->ticareti bilmez

Ruh cevheri----->boncuk değildir

Allah yolunda ruh cevherini işleyemeyen kişiler kuyumculara benzetilir. Sarraf metaforu da Yunus Emre’nin kullandığı ilginç bir metafor olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği gibi sarraflar değerli taşları ve altını işleyip satmaktadırlar. Mesleğini iyi yapamayan sarraf cevheri değersiz boncuk sanıp satar ve zarar eder.

Sarrāflığı öğrenmeyen bu gevheri boncuk sanur

Varur virür yok nesneye bilmez neye satdugunu (Tatçı:400)

“Kuyumculuğu öğrenmeyen bu mücevheri boncuk zanneder, yok karşılığı bu cevheri verir neyi sattığını bilmez”

Terazi/Mizan -----→Allahın adaletinin tecellisi metaforu

Terazu kurdun günahum tartmağa

Kasd idersin beni oda atmağa

Terazu ana gerek bakkal ola

Ya bezirgan tacir ü attar ola (Tatçı 1990: 414/16/17)

“Günahım tartmak ve beni ateşe atmak için terazi kurdun. Terazi bakkal, tüccar veya attarlara lazımdır”

“Şatıh diliyle Yunus Emre, mahşerdeki teraziden gayenin mecazi olduğunu vurgulamaktadır. Bu şiire göre terazi Allah’ın adaletinin tecellisidir. Aşıklar Allah’a tam teslim oldukları için terazi ve diğer mahşeri fiillerden hakikaten geçmişlerdir” (Tatçı 1990(I):131)

Yunus sözü-----→gevherdir**Yunus satıcıdır-----→söz gevheri satan Metaforu**

Yunus bu sözleri çatar, sanki balı yağa katar

Halka meta’ların satar, yükü gevherdir tuz değil

“Yunus bu sözleri söyleyerek sanki balı yağa katmaktadır, halka mallarını satan bir satıcıdır ama onun sattığı şeyler tuz değil değerli gevherdir”

Bu beyitte Yunus Emre kendisini doğrudan bir tüccara benzetir. Tuz ve gevher satan iki tüccarı karşılaştırdığı mısrasında kendisini gevher satan tüccar ile özdeşleştirir. Onun sözleri balın yağa katılması gibi tatlı ve gevher gibi değerlidir.

Sonuç

Yunus Emre şiirlerinde metaforları çokça kullanmaktadır. Bu O’nun sade ve anlaşılır şiirlerinin üslubunun sırrıdır. Günlük hayatın bir parçası olan Pazar yeri, alım, satım, satıcı, müşteri, kâr, zarar-zıyan gibi ticaretle ilgili kavramlarla oluşturduğu metaforlarda aslında Kur’a-ı Kerim’den alınmışlardır. Kur’an- Kerim’de de aynı metaforlar pek çok ayette geçmektedir. Allah (c.c), Kur’an-ı Kerim’de mesaj verip v muhataplarına anlayacakları örneklerle yaklaşmaktadır. Aşağıda bu ayetlerden birkaçı verilmektedir.

“Allah’ın kitabını okuyan, namazı kılan ve kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık olarak verenler, kesinlikle batma ihtimali olmayan bir ticaret umarlar. (Fatır Suresi 29.Ayet)

“Onlara de ki; eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, kadınlarınız, akrabalarınız, kabileniz, elde ettiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığımız evler ve meskenler, size Allah ve Resulünden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah böyle fasıklar topluluğuna hidayet nasip etmez” (Tevbe Suresi 24)

“Bir ticaret ve eğlence gördükleri zaman hemen dağılıp ona gittiler ve seni ayakta bıraktılar. De ki: “Allah’ın yanında bulunan, eğlenceden ve ticarettten de hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.” (Cuma Suresi 11)

“Birtakım insanlar (Allahu tesbih ederler) ki, ne ticaret ne de alış veriş onları Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekat vermekten alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir günden korkarlar” (Nur Suresi 37)

“İşte onlar, âhiret karşılığında dünya hayatını satın alan kimselerdir. Bu yüzden ne azapları hafifletilecek ne de kendilerine yardım edilecektir.” (Bakara Suresi 86)

İşte Yunus Emre'nin rehberi olan bu ayetler O'nun ticaret ile ilgili metaforları sıkça kullanmış olmasının bir göstergesidir.

Kaynakça

KEMAL YUNUSOĞLU, M. (2015). Yönelim Metaforları ve Kültürel Temelleri, Turkish Studies Vol. 10/8, 1627-1642.

TATÇI, M. (1990), Yunus Emre Divanı I (İnceleme) , Kültür Bakanlığı Yay. Ankara.

TATÇI, M. (1990), Yunus Emre Divanı II(Tenkitli Metin), Kültür Bakanlığı Yay. Ankara.

TİMURTAŞ, F. K. (1982), “Yunus'un Dili Üzerine Notlar”, II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara: s.405-412.

TİMURTAŞ, F. K. (1989), Yunus Emre Divanı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.